

MOKINIŲ KŪRYBINIŲ IR TIRIAMŲJŲ DARBŲ KONKURSO „MANO ŽVILGSNIS Į SUPANTĮ PASAULĮ“ RAIDA 2013–2016 METAIS

Laimutė Salickaitė-Bunikienė

Drūkšių ekologinio ugdymo mokykla, Lietuva

El. paštas: *laimute@deum.info*

Irena Stankevičienė

Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, Lietuva

El. paštas: *irena.stankeviciene@lmnsc.lt*

Įvadas

2012 m. Plungėje vykusios konferencijos darbų medžiagoje pateiktame straipsnyje rašėme apie mokinių kūrybinių ir tiriamųjų darbų konkurso „Mano žvilgsnis į supantį pasaulį“ veiklą apimančią 1999–2012 metus (Stankevičienė, Baniukevič, Salickaitė-Bunikienė, 2012). Šiame straipsnyje taip pat trumpai apžvelgėme vykusius mokinių tiriamųjų darbų konkursus nuo 1984 metų iki 2012 metų imtinai ir tas sąlygas, kurioms esant iškilo būtinybė organizuoti dar vieną mokinių kūrybinių ir tiriamųjų darbų konkursą „Mano žvilgsnis į supantį pasaulį“. Tokio konkurso poreikį lėmė tai, kad tuo metu daugelyje Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų jau vyko daugiatemis, įvairių amžiaus tarpinių mokinių dalyvavimas tiriamuosiuose darbuose, tuo užtikrinantis pradėtųjų temų tęstinumą, galimybę vystyti mokyklose tarptautinius mokinių tiriamųjų darbų projektus. Apie 1998 metus galutinai subrendo naujojo konkurso idėja ir nuostata, kad jis turi būti skirtas jaunesniųjų klasių mokinių darbams. Mūsų nuomone prasmingas ir ankstyvas kūrybinis darbas ugdo vaizduotę, gebėjimus, savo talentų pažinimą, ugdo mokinio pasitikėjimą savimi. Dalyvavimas darbų pristatymuose plečia mokinių akiratį, padeda išryškėti polinkiams į vieną ar kitą mokslo ir pažinimo sritį. Ir be jokios abejonės kartu tai yra ir įžanga į gilesnį temos pažinimą ir ruošimąsi dalyvauti ateityje Europos Sąjungos jaunųjų mokslininkų nacionalinio etapo konkurse.

Apibendrinamos konkurso „Mano žvilgsnis į supantį pasaulį“ sėkmingą 14 metų veiklą ir jos rezultatus, tada rašėme, kad šis konkursas užima svarbią vietą mokinių gamtamoksliniame ugdyme, motyvuoja mokinius užsiimti mokslinė-tiriamąja, projektine veikla, padeda plėsti savo žinias, taikyti turimus ir naujai įgyjamus gebėjimus ir įgūdžius. Be to, tai puiki galimybė pasitarti su vertinimo komisijos nariais, įvairių mokslo sričių ir technologijų specialistais, kaip toliau ir geriau vystyti pasirinktą tyrimams temą, pamatyti jos perspektyvas ir tinkamai pasiruošti aukštesnės pakopos gamtamokslinio ugdymo konkursams. Taip pat buvo pastebėta aktyvi mokinių tarpusavio komunikacija, ryškus dėmesys kitų konkurso dalyvių darbams, savo darbus pristatančiųjų bendravimui su vertinimų komisij

nariais, sėmimasis idėjų ir dar tinkamiau pristatyti savo darbus. Per 14 konkurso „Mano žvilgsnis į supantį pasaulį“ gyvavimo metų taip pat buvo pastebėta žymiai išsiplėtusi konkurso dalyvių geografija.

Konkurso „Mano žvilgsnis į supantį pasaulį“ raida 2013–2016 metais ir rezultatai

2013–2016 metų laikotarpis buvo gausus įvairių pokyčių, sąlygotų pačios švietimo sistemos ir jos struktūrų persitvarkymų. Pavyzdžiui, 2012 m. rugsėjo 1 d., remiantis LR švietimo ir mokslo ministro 2012 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. V-1043, buvo įkurtas Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, sujungus Lietuvos mokinių informavimo ir techninės kūrybos, Lietuvos jaunųjų gamtininkų, Lietuvos mokinių ir studentų sporto, Lietuvos jaunimo turizmo centrus. Toks pertvarkymas suteikė centrui teises be kitų funkcijų dar diegti ir skleisti inovacijas neformaliojo vaikų švietimo politikos klausimais, rengti mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programas ir organizuoti jų vykdymą, teikti metodinę pagalbą. Centras tęsia sujungtų įstaigų veiklas: neformaliojo mokinių švietimo metodikos, ugdymo karjerai, mokytojų kompetencijų, gabių ir talentingų vaikų, pilietinio, kūno kultūros ir sportinio, gamtinio ir ekologinio, turizmo ir etnokultūrinio, sveikatos ir saugos, mokslinio ir techninio, meninio ir kultūrinio ugdymo bei neformaliojo švietimo paslaugų teikimo srityse. Šioms veikloms įgyvendinti vykdomi Europos Sąjungos struktūrinių fondų projektai, mokiniams, jauniems tyrėjams atskleisti ir ugdyti, ugdymo karjeros sistemai sukurti ir plėtoti respublikoje. Daug dėmesio skiriama tautos dvasinio lobyno ir kultūros vertybių puoselėjimui, saugiam eisui, sveikai mokinių gyvenimui propaguoti, pilietiškumo ugdymui. Centras yra Lietuvos neformaliojo vaikų švietimo ir Europos vaikų ir jaunimo laisvalaikio organizavimo įstaigų (EAICY) asociacijų narys, aktyviai dalyvauja Tarptautinėje aplinkosauginio ugdymo programoje GLOBE, švietimo, mokslo ir technologijų jaunimo organizacijoje MILSET, UNESCO Baltijos jūros projekte. Ši veikla yra puikus būdas sudominti Lietuvos vaikus ir jaunimą mokslo pasauliu, įsitraukti į aplinkosauginį judėjimą (LMNŠC svetainė: <http://www.lmns.lt/>, peržiūrėta 2016-03-12).

Tokia, naujai suformuota LMNŠC veiklų aplinka turėjo didelės įtakos ir tolimesnei konkurso „Mano žvilgsnis į supantį pasaulį“ veiklos raidai, dalyvių skaičiui. Ypač nuo 2014 metų, kada tradiciniai konkursai „Visata ir žmogus“, „Mano žvilgsnis į supantį pasaulį“ ir „Jaunųjų gamtos tyrėjų konkursai“ buvo sujungti į vieną didelį konkursą bendru pavadinimu „Mano žvilgsnis į supantį pasaulį“.

Žemiau pateikta lentelė rodo, kaip kito atskirais metais konkurso dalyvių skaičius ir konkursui pristatomų darbų skaičius. Reikia pastebėti, kad konkurso dalyvių skaičius per 2013-2016 metų laikotarpį likęs daug maž panašus, tačiau stebima tendencija mažėti konkursui pristatomų darbų skaičiui. Taip yra todėl, kad daugelis darbų atliekami kolektyviškai, tyrimuose dalyvauja du mokiniai. Originalių ir individualių darbų daugiau buvo 2015 metais vykusiame konkurse.

1 lentelė. Konkurso dalyvių skaičius ir konkursui pristatomų darbų skaičius.

Metai	Klasės	Dalyviai	Konkursiniai darbai
2013	1–12	93	56
2014	3–9	78	53
2015	3–9	96	64
2016	3–8	78	49

Malonu tai, kad konkursas išsaugojo savo pradinę dvasią padėti mokiniui suprasti supančio pasaulio sudėtingumą ir harmoniją, suvokti žmogų kaip gamtos dalelę, formuoti mokslinio mąstymo ir tyrimo įgūdžius, gebėti naudotis pagrindiniais mokslinio tyrimo metodais, išmokti susirasti informaciją, ją kaupti, apdoroti ir perteikti kitiems.

1 pav. Konkurso „Mano žvilgsnis į supantį pasaulį“ dalyviai prie savo stendų.

2 pav. Konkurso dalyviai susipažįsta vieni su kitų darbais.

3. pav. Konkurso dalyviai nestokoja išradingumo ir iliustruoja savo darbus pačių padarytomis priemonėmis.

Mokiniai konkursui 2013–2016 m. pateikė įvairius gamtos stebėjimus ir tyrimus, praktiškus darbus, atliktus namų ūkiuose, ne tik laboratorijose, demonstravo savo sukurtus prietaisus ir kt. Konkursui pateikiama medžiaga buvo tinkamai apipavidalinta, pristatyta stenduose ir žodiniu pranešimu komisijos nariams.

2016 m. konkurso darbus vertino gausi komisija ir stengėsi maksimaliai objektyviai įvertinti visus darbus ir išskirti atliktus geriausiai ir vertus konkurso laureato vardo.

4 pav. 2016 m. konkurso vertinimo komisija.

Tokios dvasios kūrimas ir palaikymas yra didelis nuopelnas mokytojų, ruošiančių mokinius šiam konkursui ir viso būrio centro darbuotojų, organizavusių konkursą, radusių rėmėjus ir užtikrinusių tinkamą konkurso eigą. Bet kurios grandies atsainesnis požiūris į gautąją atlikti konkurso visumos dalį, būtų kliūtimi sklandžiam tiek konkurso dalyvių darbų eksponavimui, tiek vertinimo komisijų veiklai, tiek ir visai kitai organizacinei konkurso pusei. Geras susiklausymas garantavo gerą konkurso eigą. Pvz., 2016 metų konkurso metu po darbų pristatymų papietavusiems ir šiek tiek pailsėjusiems dalyviams buvo organizuota edukacinė programa atskiroms mokinių grupėms: 2–4 kl. mokiniams „Aviamodelio konstravimas ir laidymas“, 5 kl. mokiniams „Mus supantys fizikiniai ir cheminiai virsmai“, 6–8 kl. mokiniams „Robotika: kas tai ir ką gali nuveikti tu?“ Tuo pačiu metu vyko ir kvalifikacijos tobulinimo seminaras mokytojams „Mokinių tiriamieji darbai: nuo idėjos iki rezultato“. Viso konkurso savalaikę organizacinę darbų visumą atliko ir vedė didelė žmonių komanda: Eugenijus Redeckas gitarų būrelio vadovas (muzikiniai numeriai), Aurelija Visockienė Neformaliojo švietimo metodikos skyriaus metodininkė, Irena Rimkutė Neformaliojo švietimo metodikos skyriaus metodininkė (darbų katalogas, identifikatoriai, lapai vertintojams pagal klases. Lydėti į valgyklą, paruošti talonėlius, diplomai (laureatai, dalyviai), pažymėjimai mokytojams) Janas Karolis Komunikacijos skyriaus vedėjas (fotografavimas, skelbimai internete ir skelbimų lentoje), Mindaugas Žemaitis IKT specialistas (dauginimas darbų katalogų, pažymėjimų blankų), dr. Tomas Luneckas Vilniaus Gedimino technikos universiteto docentas (edukacinė programa), Teresa

Zajančkovskaja Mokslinio ir techninio ugdymo skyriaus metodininkė (edukacinė programa), Vilius Dinstmanas, Sveikatos ir saugos ugdymo skyriaus metodininkas (edukacinė programa), Vilija Norkūnienė Neformaliojo vaikų švietimo mokytojų kompetencijos skyriaus vedėja (kvalifikacijos tobulinimo seminaras „Mokinių tiriamieji darbai: nuo idėjos iki rezultato“, seminario pažymėjimų paruošimas), Irena Stankevičienė – finansų „paieška“ (įsakymas, sąmata, kvietimo raštai dalyviams, sutartys su ekspertais, darbų santraukos, maitinimas, dovanos, edukacinių programų paieška). Centro dirbtuvių 2 darbininkai sumontavo ir sustatė standus pagal paruoštą brėžinį, o darbus vertino 15 vertinimo komisijos narių po tris kiekvienoje vertinimo grupėje. Šiame straipsnyje pateiktų nuotraukų autorius yra Jonas Karolis.

Matydami, kokią teigiamą įtaką daro konkursas mokiniams, skatiname gamtos mokslų dalykų mokytojus orientuoti savo mokinius gilesniam savo dalyko pažinimui, padėti jiems aktyviai rinktis tyrimams temas, atlikti reikalingus stebėjimus, juos tinkamai apipavidalinti ir dalyvauti šiame konkurse. Konkursas vyksta Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centre. Primename, kad informacija apie konkurso laiką kiekvienų metų spalio mėn. paskelbiama tinklalapyje: <http://www.lmnc.lt>. Dalyvio paraišką ir darbo santrauką (apimtis – ne daugiau kaip pusė puslapio) reikalaujama atsiųsti iki konkurso likus ne mažiau kaip vienam mėnesiui šiuo adresu: Žirmūnų g. 1B, LT-09101 Vilnius, arba elektroniniu paštu chemija@lmitkc.lt. Kaip ir visada kiekvienas autorius yra pakviečiamas asmeniškai.

Apibendrinimas

Konkurso „Mano žvilgsnis į supantį pasaulį“ sėkminga 18 metų veikla ir rezultatai rodo konkurso reikalingumą ir tai, kokią svarbią vietą jis užima mokinių gamtamoksliniame ugdyme, motyvuoja mokinius užsiimti mokslinė-tiriamąja, projektine veikla, padeda plėsti savo žinias, taikyti turimus ir naujai įgyjamus gebėjimus ir įgūdžius.

Ir šiais metais mes nepraleidžiame progos atkreipti dėmesį, į tai, kaip svarbu populiarinti gamtos mokslus visomis įmanomomis priemonėmis, kurias turi formalus ir neformalus ugdymo institucijos. Kartojame visada ir visais lygiais, kad gamtamokslinio ugdymo (tiek formalus, tiek ir neformalus) tobulinimas turi tapti vienu iš strateginių švietimo uždavinių, visuomenės dėmesio prioritetine kryptimi. Nieko negalima atidėlioti vėlesniems laikams, viską būtina daryti jau pradinėse klasėse, skiriant pakankamai dėmesio eksperimentui, jo atlikimo technikai, reikiamų priemonių būklės ir resursų gerinimui, metodinei medžiagai visose bendrojo lavinimo mokyklose.

Literatūra

- Stankevičienė, I., Baniukevič, J., Salickaitė-Bunikienė L. (2012). Trumpa mokinių kūrybinių ir tiriamųjų darbų konkurso „Mano žvilgsnis į supantį pasaulį“ veiklos 1999–2012 m. apžvalga. *Gamtamokslinis ugdymas bendrojo lavinimo mokykloje - 2012* [In. *Natural Science Education at a General School - 2012*] (XVIII nacionalinės mokslinės-praktinės konferencijos straipsnių rinkinys, Plungė, 2012 m. balandžio mėn. 27–28 d. / Proceedings of the Eighteenth National Scientific-Practical Conference, Plunge, 27–28 April, 2012). Siauliai: MMC “Scientia Educologica”, p. 108–115.
- Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro svetainė: <http://www.lmnc.lt/> [Peržiūrėta 2016.03.12]

Summary

EVOLUTION OF SCHOOLCHILDREN SCIENTIFIC AND CREATIVE RESEARCH WORKS CONTEST “MY VIEW AT THE WORLD AROUND ME” WITHIN 2013-2016 YEARS PERIOD

Laimutė Salickaitė-Bunikienė

Drukšiai Ecological Education School, Lithuania

Irena Stankevičienė

Lithuanian Centre of Non-formal Youth Education, Lithuania

This article shows the importance of young researchers' preparation for scientific contexts in biology, chemistry, physics and other fields. It is discussed and shown how research works contest „My view at the world around me” in 18 year period influenced the schoolchildren development successfully. It plays the important role in Natural Science Education, helps to motivate students to pursue scientific and exploratory project work. The participation in this contest teaches students to think creatively, to find out crazy ideas and apply existing, newly acquired abilities and skills to make this idea become real research work

Key words: creative research works, formal and informal education, natural sciences, schoolchildren.